23/11/2025

23 Νοεμβρίου: Εορτάζει ο Άγιος Αμφιλόχιος, Επίσκοπος Ικονίου

/ Βίοι Αγίων

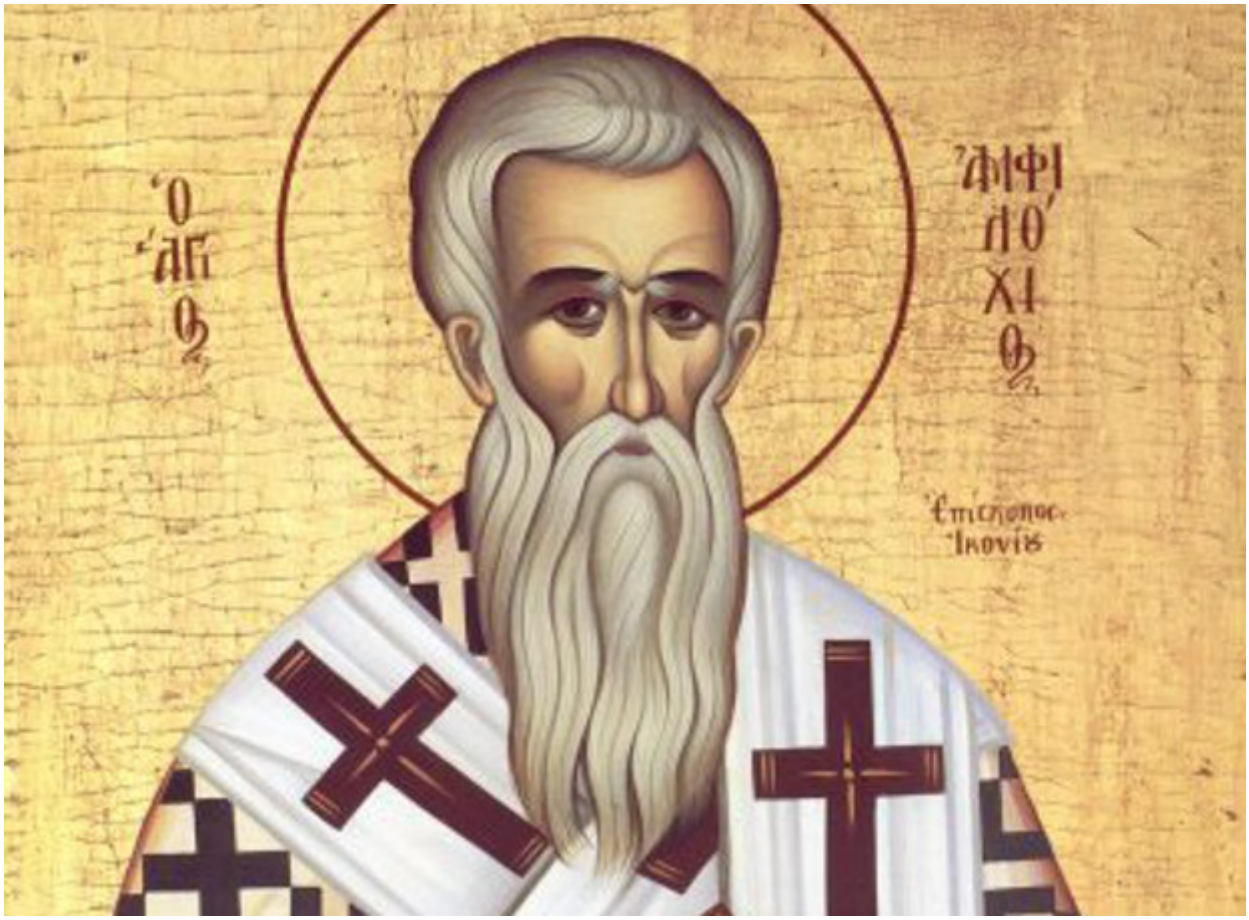

Σήμερα, 23 Νοεμβρίου, η Εκκλησία τιμά τη μνήμη του Αγίου Γρηγορίου, επισκόπου Ακράγαντα της Σικελίας (7ο αιώνα), του Αγίου Ελένου, που υπήρξε Επίσκοπος Ταρσού, καθώς και του Αγίου Αμφιλοχίου, Επισκόπου Ικονίου, ο οποίος υπήρξε μία από τις μεγαλύτερες μορφές του 4ου αιώνα μ.Χ.

- *Γράφει ο Λάμπρος Σκόντζος, Θεολόγος*

Άγιος Αμφιλόχιος Ικονίου: Ο μεγάλος Καππαδόκης Πατέρας

Ο 4ος μ. Χ. αιώνας θεωρείται ως ο χρυσός αιώνας της Θεολογίας της Εκκλησίας μας. Πρωταγωνιστές οι Καππαδόκες Πατέρες, οι οποίοι όχι μόνο σφράγισαν με τις προσωπικότητές του και το έργο τους την ταραγμένη εποχή τους, αλλά

σημάδεψαν με το έργο τους την κατοπινή πορεία της ανθρωπότητας. Σε μια εποχή έντονων θεολογικών ζυμώσεων, απέτρεψαν τη νόθευση της γνήσιας εκκλησιαστικής παράδοσης και αποκρυστάλλωσαν τη σώζουσα αλήθεια της Εκκλησίας μας.

Ένας από αυτούς υπήρξε και ο άγιος Αμφιλόχιος επίσκοπος Ικονίου, εφάμιλλος του Μ. Βασιλείου, του αγίου Γρηγορίου Νύσσης και του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου. Γεννήθηκε στην Καισάρεια το 344. Οι γονείς του ονομαζόταν Αμφιλόχιος και Λιβύη. Ήταν επίσης αδελφός της Θεοδοσίας, μητέρας της περίφημης διακόνισσας αγίας Ολυμπιάδας και εξάδελφος του αγίου Γρηγορίου του Ναζιανζηνού. Σπούδασε στις ονομαστές σχολές της Καισάρειας και άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου στην Κωνσταντινούπολη από το 364 έως το 370.

Αλλά η βαθιά πίστη του στο Χριστό τον οδήγησε νωρίς στην απόφαση να αφιερωθεί στην υπηρεσία της Εκκλησίας. Άφησε το επικερδές του επάγγελμα, ντύθηκε το μοναχικό ένδυμα και αποσύρθηκε στην έρημο Οζίζαλα της Καππαδοκίας για να ασκηθεί και να καθαρθεί με νηστεία, προσευχή αγρυπνία και δάκρυα. Εκεί έζησε τρία χρόνια, από το 370 έως το 373.

Το 373 κοιμήθηκε ο επίσκοπος Ικονίου Ιωάννης. Ο Αμφιλόχιος είδε ένα όραμα, με το οποίο καλούνταν από το Θεό να ποιμάνει την χηρεύουσα επισκοπή. Ο ταπεινός ασκητής όμως δεν αποδέχτηκε αρχικά την θεϊκή πρόσκληση, φοβούμενος ότι ήταν δαιμονική παγίδα. Ακολούθησε και δεύτερη οπτασία, όπου ένας άγγελος του διαμήνυσε τη θεία βουλή και για να τον πείσει, τον οδήγησε στο ναό να συμπροσευχηθούν. Εκεί συνάντησε επτά επισκόπους, των γύρω επισκοπών, οι οποίοι είχαν δει και αυτοί το ίδιο όραμα. Με την ψήφο όλων εκλέχτηκε και χειροτονήθηκε επίσκοπος Ικονίου το 373.

Η επισκοπική του διακονία υπήρξε θαυμαστή. Ποίμανε την τοπική Εκκλησία θεάρεστα. Με την ρητορική του δεινότητα κήρυττε συνεχώς και έτρεφε πνευματικά τα λογικά του πρόβατα που του εμπιστεύτηκε ο Θεός. Απέκτησε κύρος και φήμη ώστε του επέτρεπε να διευθετεί προβλήματα που ανέκυπταν και σε όμορες επισκοπές. Παρενέβαινε με πνεύμα διάκρισης και σοφίας διασφαλίζοντας την ειρήνη και ορθοτομώντας το λόγο της αληθείας.

Ο φίλος του Μ. Βασίλειος σε επιστολή του φανερώνει τη λαμπρή ηθική και πνευματική φυσιογνωμία του Αμφιλοχίου. Τον παρακαλεί να παραστεί στην τιμητική γιορτή υπέρ των μαρτύρων της Καισαρείας, για να αποβεί αυτή σεμνότερη, διότι ο λαός της Καισαρείας τον αγαπά, όσο κανένα άλλο επίσκοπο.

Συντάσσει σπουδαία θεολογικά έργα, μέσω των οποίων εκφράζει την πίστη της

Εκκλησίας και στηλιτεύει τις κακόδοξες διδασκαλίες, οι οποίες ήταν σε φοβερή έξαρση την εποχή εκείνη και ταλάνιζαν την Εκκλησία. Ιδιαιτέρως σε έξαρση ήταν η αίρεση του Αρείου, της οποία οι ψευδεπίσκοποι είχαν καταλάβει τις περισσότερες επισκοπές της Ανατολής, με την ανοχή και τη βοήθεια των αρειανόφρονων αυτοκρατόρων. Ο ίδιος ο Αμφιλόχιος υπέφερε τα πάνδεινα από τους διωγμούς των αρειανών της περιοχής του.

Την ίδια εποχή δύο εξίσου επικίνδυνοι αιρεσιάρχες ο Μακεδόνιος και ο Ευνόμιος έκαναν την εμφάνισή τους και απειλούσαν την αλήθεια της Εκκλησίας, με τις κατά του Αγίου Πνεύματος κακοδοξίες τους. Μετέβη ο Αμφιλόχιος στην Κωνσταντινούπολη, όπου έπεισε τον Μ. Θεοδόσιο να στηρίξει την Εκκλησία. Για το λόγο αυτό συγκλήθηκε από τον αυτοκράτορα η Β΄ Οικουμενική Σύνοδος στην Κωνσταντινούπολη το 381, στην οποία έλαβε μέρος και ο άγιος Αμφιλόχιος, μαζί με άλλους 149 θεοφόρους Πατέρες, στην οποία αποκρυσταλλώθηκε το ορθόδοξο δόγμα και συμπληρώθηκε το Σύμβολο της Πίστεως. Η συμβολή του αγίου Αμφιλοχίου υπήρξε καθοριστική στις εργασίες της Συνόδου, όπου ο θεοφόρος και μορφωμένος επίσκοπος κατόρθωσε να αποδείξει τις πλάνες των αιρεσιαρχών. Ως ευγνωμοσύνη προς αυτόν ο Θεοδόσιος αποφάσισε να κτίσει δύο περίλαμπρους ναούς στο Ικόνιο, το ναό της Αγίας Σοφίας και του Βαπτιστού Ιωάννου.

Ο Αμφιλόχιος επέστρεψε στην επισκοπή του όπου εργάστηκε δραστήρια, ξεριζώνοντας τις κακοδοξίες. Έζησε μια αγία ζωή και κοιμήθηκε ειρηνικά το 394. Η κηδεία του υπήρξε πάνδημη και η αγιότητά του δεν άργησε να φανεί με θαύματα που γινόταν στον χαριτόβρυτο τάφο του. Η μνήμη του εορτάζεται στις 23 Νοεμβρίου.

Ο άγιος Αμφιλόχιος έχει τη δική του συμβολή στην ανάπτυξη της Θεολογίας της Εκκλησίας μας, σε μια εποχή που ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες πάσχιζαν να νοθεύσουν τη γνήσια εκκλησιαστική παράδοση. Μαζί με τους φίλους του Μ. Βασίλειο και Γρηγόριο Νύσσης, καθώς και τον εξάδελφό του άγιο Γρηγόριο Θεολόγο, αποτελούν τις τέσσερις μεγάλες και μοναδικές χαρισματικές προσωπικότητες, οι οποίοι κλήθηκαν από το Θεό να θεμελιώσουν το ορθόδοξο δόγμα σε μια δύσκολη ιστορική περίοδο, διότι η αλήθεια της Εκκλησίας μας είναι συνώνυμη με τη σωτηρία. Εξέφρασαν με ακρίβεια την αυτοσυνειδησία της Εκκλησίας, γι’ αυτό χαρακτηρίζονται ως θεοφόροι και χαρακτηρίζονται ως οι αυθεντίες της Θεολογίας μας.

Εκτός αυτού η συμβολή, τόσο του αγίου Αμφιλοχίου, όσο και των άλλων τριών Καππαδοκών Πατέρων, υπήρξε καθοριστική για την ομαλή μετάβαση της ανθρωπότητας από τον καταρρέοντα και ημιθανή αρχαίο κόσμο στη νέα εύρωστη χριστιανική εποχή. Μόνο αυτοί μπόρεσαν να διακρίνουν τις όποιες αξίες του

παρελθόντος, τις εναρμόνισαν, τις ενέταξαν και τις διέσωσαν στο νέο πνευματικό μέγεθος, τον Χριστιανισμό και θεμελίωσαν έτσι τον απαράμιλλο ελληνοχριστιανικό πολιτισμό, τη βάση του συγχρόνου παγκόσμιου πολιτισμού. Αντίθετα μ' αυτούς, άλλοι σύγχρονοί τους, όπως ο ανεδαφικός παγανιστής Ιουλιανός, προσκολλημένοι δουλικά στο νεκρό προχριστιανικό παρελθόν, δε μπόρεσαν να δουν τη ροή της ιστορίας, προβάλλοντας στείρα αντίσταση, με αποτέλεσμα την οικτρή αποτυχία τους και τον διαχρονικό στιγματισμό της ουτοπικής τους προσπάθειας!